

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 10.6.2009
COM(2009) 248 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS
EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO
LIETU KOMITEJAI UN REĢIONĀLAJAI KOMITEJAI**

par

Eiropas Savienības stratēģiju Baltijas jūras reģionam

{SEC(2009) 702}

{SEC(2009) 703}

{SEC(2009) 712}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS
EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO
LIETU KOMITEJAI UN REĢIONĀLAJAI KOMITEJAI

par

Eiropas Savienības stratēģiju Baltijas jūras reģionam

1. IEVADS

Astoņas no deviņām Baltijas jūras piekrastes valstīm ir ES dalībvalstis¹. Kopienas noteikumu ieviešana un Kopienas institūciju radītās iespējas, kā arī politikas (piemēram, kohēzijas politika, ilgtspējīgas attīstības stratēģija, vides politika, integrētā jūrniecības politika, iekšējais tirgus un Lisabonas stratēģija) pavērušas daudz jaunu iespēju efektīvākai rīcības koordinācijai, tādējādi nodrošinot šo dalībvalstu iedzīvotājiem augstākus dzīves standartus. Tomēr pat ar augsta līmeņa starptautiskiem un starpreģionāliem kontaktiem, saziņu un sadarbību vēl nav pilnībā izmantotas jauno iespēju priekšrocības, ko sniedz dalība ES, un problēmas, ar kurām saskaras reģionā, vēl nav atbilstoši atrisinātas.

Baltijas jūras reģions ir ekonomiski, vides un kultūras jomā heterogēns rajons, taču attiecīgajām valstīm ir daudz kopīgu resursu un starp tām pastāv ievērojama savstarpēja atkarība. Tas nozīmē, ka rīcība kāda no teritorijām var ātri radīt sekas citās teritorijās vai pat visā reģionā. Šajos apstākļos šis rajons varētu kļūt par reģionālās sadarbības paraugu, kurā var izmēģināt un laika gaitā attīstīt jaunas idejas un pieejas kā labas prakses paraugus.

Eiropas Parlaments, to atzīstot, 2006. gada beigās publicēja ziņojumu, aicinot izstrādāt stratēģiju Baltijas jūras reģionam. Eiropadome 2007. gada 14. decembrī prezidentūras secinājumos aicināja Komisiju sniegt Eiropas Savienības stratēģiju Baltijas jūras reģionam ne vēlāk kā līdz 2009. gada jūnijam. Tas sekoja arvien redzamākai pašas Baltijas jūras degradācijai, kā arī vajadzībai risināt būtiski atšķirīgo attīstības ceļu jautājumu reģiona valstīs, kā arī ciešākas un labākas sadarbības potenciālās priekšrocības.

Eiropadome noteica Komisijai trīs parametrus stratēģijas izstrādāšanā. Stratēģijai jābūt atbilstošai integrētajai jūrlietu politikai, kura apstiprināta minētajos secinājumos, tai cita starpā būtu jāpalīdz risināt neatliekamās Baltijas jūras vides problēmas, un Ziemeļu dimensijas plānam² būtu jānodrošina pamats ārējas sadarbības elementiem reģionā. Minētajos secinājumos Eiropadome apstiprināja integrēto jūrniecības politiku un lūdza Komisiju nodrošināt, lai tiktu ņemtas vērā reģionālās īpatnības. Tādējādi esošā stratēģija sper būtisku pirmo soli virzībā uz integrētās jūrniecības politikas reģionālu īstenošanu Baltijā.

Šajā paziņojumā izklāstīta Eiropadomes prasītā stratēģija. Tajā sniegta gan koordinēta iekļauta pamatatbilde uz galvenajiem jautājumiem, ar ko saskaras Baltijas jūras reģions, gan konkrēti šo jautājumu risinājumi. Stratēģija lasāma kopā ar paredzamo rīcības plānu. Stratēģija, kā arī ierosinātā rīcība un galvenie projekti, izstrādāti pēc dalībvalstu konsultācijām

¹ Dānija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Polija, Somija, Vācija un Zviedrija.

² Ziemeļu dimensija sniedz pamatprogrammu dialoga veicināšanai un konkrētai sadarbībai Ziemeļeiropā starp Eiropas Savienību, Īslandi, Norvēģiju un Krieviju

ar ieinteresētajām personām. Komisija centusies pilnībā informēt par šīs stratēģijas sagatavošanu arī reģiona valstīs, kuras nav ES dalībvalstis.

2. UZDEVUMI UN IESPĒJAS

2.1. Uzdevumi

Daudziem uzdevumu risinājumiem nepieciešama rīcība Baltijas jūras reģiona līmenī: valsts vai vietēja līmeņa reakcija var izrādīties nepietiekama. Kopumā noteikti četri galvenie uzdevumi, kuri nekavējoties jārisina.

- Veicināt ilgtspējīgu vidi,
- kāpināt reģiona labklājību,
- vairot pieejamību un pievilcību,
- nodrošināt reģionā drošību un aizsardzību.

Vissvarīgākā no minētajām ir vide, ko uzsvēra Eiropadome. Tādēļ īpaša uzmanība tiek pievērsta pārmērīga barības vielu daudzuma sekām Baltijas jūrā, kas izraisa eitrofikāciju un aļģu ziedēšanu. Kaitējumu ekoloģiskajam līdzsvaram nodara arī pārzveja, jūras piesārņojums no sauszemes avotiem, pieaugoša jūras temperatūra, kaitīgās vielas un citi spiedieni. Pieaugoša problēma ir arī pielāgošanās klimata pārmaiņām. Pašlaik šādas ietekmes ir tik plaši izplatītas, ka daudzās jomās tas atstāj negatīvu iespaidu uz mazo uzņēmējdarbību.

Galvenie ekonomiskie uzdevumi ir pārvarēt milzīgās atšķirības (un tādejādi realizēt augsto potenciālu) pētniecībā un produktīvā jaunradē, kā arī likvidēt traucēkļus vienotajam tirgum. Pieejamības prioritārie jautājumi ir tīklu uzlabošana, dažu reģiona daļu energoizolācijas pārtraukšana un transporta moduļu ilgtspējības nodrošināšana. Visbeidzot drošības nozares prioritātes ir kaitīgo vielu radīto risku samazināšana reģiona iedzīvotājiem, infrastruktūrai un videi, jo īpaši nejauši jūras piesārņojumi no dažādiem avotiem, kā arī organizētā noziedzība.

2.2. Iespējas

Ir acīmredzams, ka reģionā ir vērā ņemams potenciāls, kuru iespējams izmantot labāk. Reģionā pieejams ļoti labi izglītots darbaspēks, pieredze jaunradē, jo īpaši uz zināšanām balstītās rūpniecības nozarēs un stipras starpreģionālās sadarbības tradīcijas. Tīklošana starp visām pētniecības finansēšanas aģentūrām ES Baltijas valstīs ar pētniecības pamatprogrammas atbalstu sniedz stabilu pamatu sadarbībai pētniecībā un zināšanu nodošanai reģionā. Eiropas Savienības politiku sniegtais satvars un tiesību akti veido drošu pamatu vēl efektīvākai sadarbībai. Piemēram, Baltijas jūras noteikšana par īpaši jutīgu jūras teritoriju palīdzēs nodrošināt kuģošanas un citu jūrniecības darbību ilgtspējīgu izaugsmi.

3. STRATĒGIJA: INTEGRĒTS SATVARS BALTIJAS JŪRAS REĢIONA UZDEVUMU UN IESPĒJU RISINĀŠANAI

Komisijas veiktajā analīzē³ konstatēts:

³ Komisijas dienestu darba dokuments par Eiropas Savienības stratēģiju Baltijas jūras reģionam: jauns

- Baltijas jūras reģiona ilgspējīgai attīstībai nepieciešama integrēta pieeja. Jautājumi ir savstarpēji saistīti, piemēram, jūras kvalitātes uzlabojumi paaugstina nodarbinātību - palielinoties jūrniecības uzņēmējdarbības potenciālam, būs vajadzīgi labāki transporta savienojumi. Pateicoties integrētai stratēģijai katrs var izmantot vienotas pieejas sniegtās priekšrocības.
- Kopienas programmu labāka koordinācija un stratēģisks izmantojums ir būtiska stratēģijas sastāvdaļa, jo sevišķi krīzes laikā, lai nodrošinātu, ka fondi un politika reģionā pilnībā sadarbotos ar stratēģiju. Turklāt nozares pētniecības programmu rezultāti pilnībā jāintegrē citās programmās un politikas jomās.
- Esošajā finanšu un juridiskajā satvarā pastāv lieliskas iespējas efektīvai darbībai, izmantojot ciešāku sadarbību un koordināciju.
- Nepieciešamas specifiskas darbības noteikto uzdevumu risināšanai. To uzņemsies ieinteresētās personas reģionos, tajā skaitā valdība un aģentūras, pašvaldības, starptautiskās un nevalstiskās organizācijas.
- Stratēģija ir Eiropas Savienībai un tās dalībvalstīm adresēta iekšēja stratēģija. Dažu ierosināto darbību efektivitāti paaugstinās nepārtraukta konstruktīva sadarbība ar ieinteresētajām reģiona trešām valstīm. Esošās labi darbojošās struktūras pārsvarā, bet ne tikai Ziemeļu dimensijas ietvaros, sniedz satvaru ES sadarbības turpināšanai ar šīm valstīm.

Tāpēc stratēģijā jāsniedz integrēts satvars, kas ļauj Eiropas Savienībai un dalībvalstīm noteikt vajadzības un, izmantojot atbilstošo politisko koordināciju, saskaņot tās ar pieejamajiem resursiem. Tas ļaus Baltijas jūras reģionam sasniegt ilgspējīgu vidi, kā arī optimālu ekonomisko un sociālo attīstību.

Tādēļ Komisija ierosina ar dalībvalstīm un reģionālajām ieinteresētajām personām pilnībā apspriestu indikatīvu rīcības plānu, lai iedrošinātu redzamu projektu īstenošanu. Rīcības plāns sastādīts pamatojoties uz četriem pīlāriem. Taču tā ir integrēta stratēģija, kurā ierosinātās darbības bieži vien sniedz ieguldījumu vairāk nekā viena noteiktā mērķa sasniegšanā. Individuālās darbības un galvenie projekti izvēlēti ātras īstenošanas un ietekmes dēļ.

4. IEPRIEKŠĒJA INFORMĀCIJA UN KONTEKSTS

4.1. Ģeogrāfiskais pārklājums

Stratēģija attiecas uz makroreģionu ap Baltijas jūru. Intensitāte ir atkarīga no temata: piemēram, ekonomiskie jautājumi skartu visas reģiona valstis, ūdens kvalitātes jautājumi skartu visu sateces baseinu, utt. Kopumā stratēģija attiecināta uz astoņām dalībvalstīm, kas robežojas ar Baltijas jūru. Nepieciešama arī cieša sadarbība starp ES un Krieviju kopīgi daudz reģionālu uzdevumu risināšanai. Tāda pati konstruktīvas sadarbības vajadzība attiecas arī uz Norvēģiju un Baltkrieviju.

4.2. Saistītās politikas

Reģionā ir svarīgas daudzas Eiropas Savienības politikas jomas un programmas un mēs ceram, ka tie būs galvenie stratēģijas elementi. Tajā starpā Kohēzijas politika, kura 2007.-2013. gadā sniedz reģionam vairāk nekā EUR 50 miljardus. Kopējā zivsaimniecības

politika (KZP) nepastarpināti sniedz papildu EUR 1,25 miljardus. Komisija plāno strādāt ar vadošajām varas iestādēm, lai palīdzētu tām nodrošināt piešķirumu saskaņošanu ar stratēģiju.

Arktikas reģionam, kas ir pagājušā gada Komisijas paziņojuma priekšmets⁴, pateicoties sadarbībai ar Barenca Eiro-Arktisko reģionu, ir cieša saikne ar Baltijas reģionu. Jūras stratēģijas pamatdirektīva un Helsinku Komisijas (*HELCOM*) Baltijas jūras rīcības plāns nosaka ieviešanas vidē, paturot prātā tādas ES kopīgās politikas jomas, kuras skar jūras vidi, piemēram, lauksaimniecība, zivsaimniecība, transports. Kopīgā lauksaimniecības politika, jo īpaši ar lauku attīstību, sekmē mērķi padarīt Baltijas jūras reģionu par vides jomā ilgtspējīgu un plaukstošu zonu. Vienotā tirgus politikas un Lisabonas darba kārtība, tajā skaitā Mazās uzņēmējdarbības akts, iedvesmos attiecīgās stratēģijas daļas, jo īpaši tās, kuras saistītas ar labklājību, kamēr Eiropas Pētniecības telpa kopā ar tās finansēšanas instrumentu - septīto pamatprogrammu (*FP7*) - sniegs stingru zinātnisku pamatu Baltijas jūras baseina ilgtspējīgai pārvaldībai. Eiropas komunikāciju tīkli transporta un enerģētikas nozarēs ir pieejamības un pievilcības pīlāra mugurkauls. Turklāt Eiropas atveseļošanās plāns piedāvā būtisku finanšu atbalstu daudziem ar energoinfrastruktūru saistītiem projektiem reģionā. ES un Krievijas nolīguma par zivsaimniecību ietvaros pēc vajadzības reklamēs sadarbību ar Krieviju zivsaimniecības jomā.

5. REAKCIJA

Vadoties pēc gandrīz vai vienprātīgas konsultāciju respondentu nostājas visos līmeņos un attiecībā uz visa veida partneriem, Komisija ir pārliecināta, ka šos uzdevumus un iespējas vislabāk risināt, izmantojot integrētu daudzozaru reģionālo stratēģiju. Jautājumu klāsts padara šo par ideālu gadījumu teritoriālās kohēzijas pieejas piemērošanai, kā prasīts neformālajā ministru sanāksmē Leipcigā 2007. gadā.

Baltijas jūras reģions ir labs makroreģiona paraugs – teritorija, kurā ietilpst vairāki administratīvi reģioni, bet ar pietiekami daudziem kopīgiem jautājumiem, lai attaisnotu vienotu stratēģisku pieeju. Citas Eiropas Savienības teritorijas sāk pašidentificēties ar makroreģioniem, un šajā stratēģijā pieņemtā pieeja sniegs vērtīgu pieredzi par makroreģionālās pieejas potenciālu.

Tas seko Komisijas priekšlikumiem par teritoriālo kohēziju 2008. gada oktobra Zaļajā grāmatā, kuros ieviešanas paredzētas, ņemot vērā funkcionālo reģionu vajadzības, nevis atkarībā no iepriekš noteiktiem finanšu un administratīviem kritērijiem. Šāda makroreģionāla pieejas forma nodrošina ES arī ar inovatīvu politikas instrumentu, kuru var izmantot par labu paraugu ieguldītajām pūlēm kopīgu ES mērķu sasniegšanai un efektīvākai uz kopīgiem teritoriāliem uzdevumiem bāzētas nozaru politikas un teritoriālai koordinācijai.

Tāpat saskaņota un aktīva jūrniecības darbību īstenošana stratēģijā kļūs par svarīgu izmēģinājumu integrētās jūrniecības politikas reģionālai (jūras baseina) īstenošanai.

Vajadzīgās darbības var sagrupēt četros pīlāros plus nodaļa, kas attiecas uz horizontālajiem jautājumiem. Šāds grupējums izveidots vienīgi analizēšanas atvieglošanai: katrs pīlārs attiecas uz plašu politiku klāstu un ietekmēs citus pīlārus.

⁴ „Eiropas Savienība un Arktikas reģions”, COM(2008) 763 no 20.11.2008.

5.1. Vides jomā ilgtspējīgs reģions

Baltijas jūra ir viena no lielākajām iesāļa (daļēji sāļa) ūdens krātuvēm pasaulē ar ievērojamām apakšbaseinu sāļuma atšķirībām. Tā ir salīdzinoši sekla (vidējais dziļums 50 metri salīdzinājumā ar Vidusjūras 1500 metriem) un gandrīz pilnībā norobežota. Katru gadu mainās tikai 3% ūdens (pēc apjoma) – t.i., kopapjoms 30 gados. Upes satek no teritorijas, kas ir četras reizes lielāka par pašu jūru, un kuru apdzīvo gandrīz 90 miljoni iedzīvotāju.

Baltijas jūras unikālās īpatnības, kā arī vides spiedieni prasa makroreģionālu pieeju, lai apkarotu ilgtermiņa pasliktināšanos. Tas jau sen atzīts, tajā skaitā arī *HELCOM* kopējā rīcībā, lai gan nozaru politikā vēl vajadzīga papildu koordinācija.

Galvenie jautājumi saistībā ar jūras vidi

Pieejamie dati ļauj secināt, ka tādus spiedienus kā piesārņojumu, kuru izraisījušas barības vielas, pārsvarā nitrāti un fosfāti, nevar viegli absorbēt, bet tas atstāj strauju un redzamu ietekmi. Rezultātā vērojama pieaugoša aļģu ziedēšana, kas ar katru vasaru klāj arvien lielāku jūras teritoriju. Minētās aļģes patērē skābekli uz zivju un citu dzīvības formu rēķina. Šī problēma apzināta jau daudzus gadus, bet līdz šim uzsāktās iniciatīvas nav bijušas pietiekami iedarbīgas blīvas apdzīvotības dēļ, kā arī dēļ nepietiekamas lauksaimniecības pasākumu novirzīšanas uz intensīvas lauksaimniecības teritorijām un tādēļ, ka pastāv laika nobīde līdz pasākumi sniedz būtiskus rezultātus.

Zvejniecība arī būtiski ietekmē ekosistēmu. Dažu sugu populācija būtiski samazinājusies, un atsevišķi zvejošanas paņēmieni rada nejašu blakussugu nozveju vai iznīcina dabisko vidi. Uz ekosistēmām balstītas pārvaldes pieejas izveide, kā paredzēts Kopējās zivsaimniecības politikas (KZP) reformā, un KZP noteikumu līdz minimumam samazināt zvejošanas ietekmi uz jūras vidi izmantošana atbalstīs Baltijas ekosistēmas saglabāšanu, ņemot vērā *HELCOM* Baltijas jūras rīcības plānu. Zvejniecības flotei jābūt līdzsvarā ar pieejamajiem resursiem.

Rīcības plānā ietvertas šādas prioritāras jomas: 1) līdz pieļaujamiem līmeņiem samazināt barības vielu ieplūdi jūrā; 2) saglabāt dabiskās zonas un bioloģisko daudzveidību, tajā skaitā zivsaimniecību 3) samazināt kaitīgo vielu izmantošanu un ietekmi, 4) kļūt par tīras kuģošanas paraugreģionu, 5) mīkstināt un pielāgoties klimata pārmaiņām.

5.2. Labklājības reģions

Reģionu vieno jūra. Taču tas ir arī skaidri sadalīts bagātajos, izteikti inovatīvajos ziemeļos un rietumos un attīstības procesā esošajos austrumos un dienvidos. Taču atšķirības starp ES visveiksmīgākajiem jaunrades reģioniem Ziemeļvalstīs un Vācijā un reģioniem ar labi izglītotiem jauniem cilvēkiem un nepietiekamu infrastruktūru Polijā un trīs Baltijas valstīs sniedz papildinošas sadarbības iespējas, kā arī lieliskas priekšrocības visām pusēm. Konkrēti, šāda sadarbība varētu sniegt reālas uzņēmējdarbības iespējas MVU, jo īpaši tiem, kas darbojas jaunrades jomās.

Eiropas Savienība ir sadūrusies ar nopietnu ekonomisko krīzi. No vienas puses, jāgūst labums no iekšējā tirgus, no otras puses - līdz maksimumam jāpalielina jaunrades sniegtās iespējas. Stratēģija piedāvā iespēju tālāk samazināt tirdzniecības šķēršļus un gūt lielākas priekšrocības no vienotā tirgus, kā arī izmantot plašo jaunrades atšķirību potenciālu. Turklāt ir būtiski saglabāt galveno lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozaru rentabilitāti un konkurētspēju, lai palielinātu šo nozaru ieguldījumu ekonomikā un ilgtspējīgā attīstībā.

Lai to sasniegtu augstu rentabilitāti, augstu jaunrades un ilgtspējīgas ekonomiskās izaugsmes līmeni, Baltijas jūras reģionā nepieciešams palielināt darba tirgus iekļaušanu un integrāciju. Augsti nodarbinātības rādītāji, labas kvalitātes darbs, nepārtraukta labi apmācīta un pielāgoties spējīga darba spēka klātbūtne, kā arī zemi sociālās atstumtības rādītāji ir būtiski faktori, lai nodrošinātu reģiona konkurētspēju un pievilcību.

Galvenie jautājumi saistībā ar labklājību

Tirdzniecības šķēršļu atcelšana. Tā kā Baltijā ir mazi vietējie tirgi, ir būtiski uzlabot uzņēmējdarbības vidi, lai stimulētu vietējo uzņēmumu attīstību un piesaistītu ārvalstu investorus. Neskatoties uz vienoto tirgu, aizvien vēl pastāv praktiski šķēršļi preču un pakalpojumu tirdzniecībai. Konsultācijas un analīze, kas tik veikta, lai sagatavotu 2007. gada Vienotā tirgus pārskatu, liecina, ka dažās jomās un nozarēs vienotā tirgus tiesiskais pamats vēl nefunkcionē tik labi, kā vajadzētu. Tas sniegs īpaši svarīgu uzlabojumu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kas jau atzīts Mazās uzņēmējdarbības aktā. Nepieciešamas pūles, lai veicinātu preču pārrobežu pārvietošanu un administratīvo komunikāciju.

Jaunrades sekmēšana. Austrumu – rietumu dalījums attiecībā uz jaunrades spēju Baltijas jūrā valstīs ir atspoguļots jaunākajā Eiropas Inovācijas progresa ziņojumā (*EIS 2007*). Zināšanu un kompetences nodošana, kā arī padziļināta sadarbība no ziemeļvalstīm un Vāciju kā jaunrades labāko sasniegumu valstīm var ļoti palīdzēt Polijas un Baltijas valstu centienos izlīdzināt situāciju. Kopā mēs varam radīt dinamisku vidi uzlabotas jaunrades sniegumam, stiprinot starpvalstu sadarbību dažādās jomās, piemēram, pētniecībā, klasteru un pakalpojumu jaunradē.

Rīcības plānā ietvertas šādas prioritāras jomas: 1) likvidēt vienotā tirgus traucēkļus Baltijas jūras reģionā, 2) izmantot visu reģiona pētniecības un jaunrades potenciālu, 3) īstenot Mazās uzņēmējdarbības aktu: popularizēt uzņēmējdarbību, stiprināt MVU un palielināt efektīvu cilvēkresursu izmantošanu, 4) stiprināt ilgtspējīgu lauksaimniecību, mežsaimniecību un zvejniecību.

5.3. Pieejams un pievilcīgs reģions

Pati Baltijas jūra, kā arī ap to esošās zemienes vēsturiski piedāvājušas tirdzniecības un saziņas ceļus. Sadalījums, kas stājās spēkā pēc 1945. gada, pārtrauca atvērto kontaktu tīklu, kas 1990. gados, atjaunojies. Pēdējās divās desmitgadēs sekojušas milzīgas investīcijas, taču vēl aizvien palicis daudz darāmā pirms infrastruktūras līmenis sasniegs citviet ES esošo līmeni. Zemes un jūras ceļi jāvienkāršo un jāpadara videi draudzīgāki. Austrumi un ziemeļi arvien vēl ir pārāk izolēti no pārējās savienības. Arvien biežāk reģions kalpo par vārtiem uz Āziju, jo sevišķi izmantojot dzelzceļa transporta savienojumus.

Īpašas rūpes sagādā energoapgāde un drošība: lai gan dažām reģiona valstīm ir būtiski vietējie energoresursi, lielākajai daļai jāpaļaujas uz energoimportu. Tādējādi starpsavienojumiem jābūt vairāk attīstītiem un dažādotiem, lai novērstu pārrāvumus vai citus bojājumus. Svarīgas ir arī cilvēku attiecības, kuras var stiprināt ar darbībām izglītības, tūrisma un veselības aizsardzības jomā.

Galvenie jautājumi saistībā ar transportu un enerģētiku

Transports. Daudzām reģiona daļām ir zema pieejamība: Somijas ziemeļu daļā, Zviedrijā un Baltijas valstīs ir zemākie pieejamības rādītāji visā Eiropā gan iekšzemes, gan starptautiskajiem savienojumiem. Iemesli ir lielie reģiona izmēri, kas rada lielus ceļojumu attālumus un lielu laika patēriņu, kā arī grūti ģeogrāfiskie un klimatiskie apstākļi. Vāji attīstīta

infrastruktūra un pakalpojumu biežums nozīmē augstas cenas. Jāpanāk uzlabojumi, izmantojot ilgspejīgus transporta veidus.

Enerģētika. Energotirgum trūkst piemērotas infrastruktūras un tas ir pārāk nacionālorinetēts tā vietā, lai to savienotu visa reģiona teritorijā. Tas rada augstāku energoapgādes risku un augstākas cenas. Turklāt, lai iekšējais energotirgus labi darbotos, valstīm jābūt savstarpēji saistītām. Tomēr Igaunija, Latvija un Lietuva, izņemot *Estlink* energopārvades līniju starp Igauniju un Somiju, aizvien ir būtībā izolētas no plašākiem Eiropas Savienības energotīkliem.

Rīcības plānā ietvertas šādas prioritāras jomas: 1) uzlabot piekļuvi energotirgiem, kā arī to efektivitāti un drošību, 2) uzlabot iekšējos un ārējos transporta savienojumus, 3) uzturēt un pastiprināt Baltijas jūras reģiona pievilcību, jo īpaši izmantojot izglītības, tūrisma un veselības aizsardzības jomas.

5.4. Drošs un aizsargāts reģions

Turpmākajos gados reģiona drošības un aizsardzības vidē turpinās noritēt būtiskas izmaiņas: Paredzams jūras satiksmes pieaugums, tādejādi palielinot nelaimes gadījumu un piesārņojuma risku. Sadarbība jau pastāv, taču tā jāstiprina, lai padarītu reģionu par līderi kuģošanas drošībā un aizsardzībā visā pasaulē. Tādai jūras katastrofai kā kuģa “Erika” bojāejai būtu katastrofālas sekas. ES sadarbības krimināllietās paplašināšanās un padziļināšanās nozīmē, ka reģionālajai rīcībai noziedzības apkarošanā jāfokusējas uz vēl intensīvāku praktisku pārrobežu sadarbību. Visbeidzot reģionam jābūt gatavam klimata pārmaiņu izraisītiem ekstrēmiem laika apstākļiem.

Galvenie jautājumi saistībā ar drošību un aizsardzību

Nejaušs vai tišs jūras piesārņojums. Pateicoties stratēģiskajam novietojumam Baltijas jūras reģions ir dabisks naftas pārvadājumu ceļš, it sevišķi no Krievijas. No 1995. gada līdz 2005. gadam naftas pārvadājumi Somu līcī palielinājušies četrkārtīgi un arī turpmāk paredzams būtisks pieaugums. Vērojama arī pieaugoša tendence sašķidrinātās dabas gāzes pārvadājumos. Šīs darbības apdraud vidi, jo sevišķi grūtajos ziemas apstākļos. Baltijas jūrā 2007. gadā notikuši 120 kuģu negadījumi. Aizvien vēl nepieciešama turpmāka rīcība, lai uzlabotu sadarbību, koordināciju un jūras drošības un pārraudzības aģentūru saskaņotību un reaģēšanu uz katastrofām.

Pārrobežu noziedzība. Reģiona noziedzības iezīmes ietekmē tā ģeogrāfiskais novietojums un ekonomisko un sociālo apstākļu atšķirības reģionā, ar akcīzes nodokli apliekamo produktu cenu atšķirības, kā arī atvērtība un viegla pieejamība Baltijas jūras reģionam, kas raksturo attiecības Kopienas iekšienē. Minētie faktori uzliek dalībvalstīm, kurām ir ārējās robežas, īpašu atbildību, jo sevišķi pēc iekšējo robežkontroļu atcelšanas. Visām dalībvalstīm jāveic sadarbības pasākumi, lai nodrošinātu iekšējo drošību.

Rīcības plānā ietvertas šādas prioritāras jomas: 1) kļūt par vadošo reģionu jūras drošības un aizsardzības jomā, 2) pastiprināt aizsardzību pret milzu katastrofām jūrā un uz sauszemes, 3) samazināt pārrobežu noziedzības apjomu un nodarīto ļaunumu.

5.5. Horizontāli pasākumi

Vairākas transversālas darbības ir būtiskas visai stratēģijai. Proti, integrētu jūrniecības struktūru izveide un jūras un sauszemes telpas plānošana. Centrāls elements stratēģijas veiksmei ir *BONUS-169* projekts, kurā apvienota ekosistēmas pieeja un zinātnes/politikas saskarne, kuru finansē septītās pamatprogrammas ietvaros.

6. ĪSTENOŠANA UN PĀRVALDĪBA – NO VĀRDIEM PIE DARBIEM

6.1. Apspriešanās process

Komisija iesaistījies intensīvā apspriešanās procesā, kurā bija 3 galvenās sastāvdaļas: neoficiāli dokumenti no valdībām vai citām iestādēm reģionā; ieinteresēto personu pasākumi, lai sniegtu iespēju savu pieredzi sniegt oficiāliem, NVO un privātā sektora dalībniekiem; sabiedriska apspriešana *Europa* tīmekļa vietnē, kas izraisīja ļoti plašu rezonansi.

Skaidri paustie vēstījumi:

- Nekādu jaunu institūciju. Baltijas jūras reģionā ir daudz sadarbības struktūru: nav jāveido jaunas, kas uzspiestu papildu administratīvās pieskaitāmās izmaksas, nepiedaloties efektīvā darbībā.
- Ne tikai stratēģija. Jāstrādā – jāveic konkrēti un redzami pasākumi, lai atrisinātu reģiona problēmas. Tādēļ Komisija savā rīcības plānā uzstāj, ka dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām jāuzņemas atbildība kā vadošajam partneriem specifiskās prioritārās jomās un galvenajos projektos, piemēram, integrētu jūras pārvaldības struktūru izveidē saskaņā ar integrēto pieeju jūrniecības politikai.
- Eiropas Komisijas dalība. Tai jāpārsniedz direktīvu transponēšanas un finansēto programmu īstenošanas pārraudzību. Komisija var realizēt vajadzību pēc neatkarīgas, daudznozaru organizācijas, kura spēj garantēt nepieciešamo koordināciju, pārraudzību un darbības plāna pēcaktivitātes, kā arī kas attiecas uz regulāru plāna un stratēģijas atbilstošu atjaunināšanu.

6.2. Pārvaldības un īstenošanas priekšlikumi

Ņemot vērā minētos secinājumus un to, ka plaša mēroga rīcībai vajag elastīgu pieeju, mēs ierosinām šādus pārvaldības un īstenošanas priekšlikumus.

- **Politikas izstrāde.** Tā kā dalībvalstis sanāk kopā, lai sadarbotos konkrētos pasākumos, vispārēja pārskatīšana notiks Kopienas struktūrās ar periodiskiem Komisijas ziņojumiem un ieteikumiem Padomei. Eiropadome regulāri saņems jaunāko informāciju par stratēģijas progresu..
- Komisija būs atbildīga par **koordināciju, uzraudzību, ziņošanu, īstenošanas veicināšanu un rīcību pēc tam.** Partnerattiecībās ar reģiona ieinteresētajām personām tai jāsigatavo regulāri progresu ziņojumi un jāizmanto savas ierosināšanas tiesības stratēģijas un rīcības plāna pielāgošanai, kad vien tas vajadzīgs. Koordinātoriem jāraugās, kā fondu lietojums ietekmē stratēģijas prioritātes. Pārskats par Eiropas ieguldījumu stratēģijā un rīcības plāna īstenošana paredzēta 2011. gadā.
- **Īstenošana uz sauszemes** – reģionā jau aktīvo partneru atbildības joma – tiks tālāk saskaņota ar stratēģijas uzdevumiem un mērķiem. Komisija darbosies partnerībā ar citām institūcijām, dalībvalstīm un reģioniem, starptautiskām finanšu institūcijām, transnacionālām plānošanas iestādēm un tādām starpvaldību organizācijām kā *HELCOM*, lai noteiktu koordinācijas iestādes prioritāro jomu līmenī, kā arī vadošos partnerus galvenajiem projektiem.

- Lai uzturētu apspriešanās uzdevumā skaidri konstatēto visu reģiona ieinteresēto personu augsto iesaistības līmeni, pastāvēs **ikgadējs forums**, lai savestu kopā ar dažādiem stratēģijas aspektiem saistītos partnerus, tajā skaitā no ieinteresētajām trešām valstīm, lai pārskatītu un pārspriestu stratēģijas progresu un izstrādātu īstenošanas ieteikumus.
- Visbeidzot **attiecības ar trešām valstīm**, pirmkārt, jāuztur izmantojot Ziemeļu dimensiju ar iespēju izmantot alternatīvus kanālus, kad tas ir lietderīgi.

6.3. Īstenošana praksē

Šāda kārtība mudinās efektīvāk koordinēt politiku, efektīvāk piemērot kopienas tiesību aktus un labāk koordinēt finanšu instrumentus. Patlaban Komisija neierosina papildu finansējumu vai citus resursus. Tomēr dažām specifiskajām darbībām un projektiem būs vajadzīgs finansiāls atbalsts. Pamatavots ir reģionā pieejamie struktūrfondi⁵ - lielākā daļa programmu jau pieļauj šajā stratēģijā paredzētās darbības. Plānošanas iestādes var pārskatīt piešķiršanas kritērijus un veicināt tādu projektu izvēli, kuri saskaņoti ar stratēģiju. Turklāt Komisija pēc vajadzības pieņems attiecīgas izmaiņas programmās.

Turklāt dalībvalstis vienojušās par saviem līdzekļiem izskatīt projektu finansēšanu un darbības saskaņā ar stratēģijas prioritātēm. Eiropas Investīciju banka un citas starptautiskas un reģionālas finanšu institūcijas, piemēram, Ziemeļvalstu Investīciju banka un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka, arī varētu sniegt savu ieguldījumu.

7. SECINĀJUMI

Baltijas jūras reģionā ir vispārārtzīta sadarbības vēsture daudzās politikas jomās. Ar šo stratēģiju sniegta iespēja pāriet no vārdiem pie darbiem un radīt reālas priekšrocības visam reģionam kopumā.

No augšminētās analīzes izriet, ka vajadzīgs kopīgs, stratēģisks redzējums, lai virzītu tālāk Baltijas jūras reģiona teritoriālo attīstību. Ir skaidrs, ka, darbojoties atsevišķi, neviens nevar piemērot problēmu risināšanai un reģiona iespēju izmantošanai vajadzīgo pasākumu klāstu. Mēs esam pārliecināti, ka Baltijas jūras reģiona stratēģija, kura sastāv no iepriekšminētās pieejas un pasākumiem, ir neaizvietoājama, lai aizsargātu Baltijas jūru un pilnībā izmantotu reģionā pavērtās iespējas.

Tādēļ Komisija aicina Padomi izskatīt un apstiprināt šo Paziņojumu un saistīto rīcības plānu.

⁵ Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Kohēzijas fonds, Eiropas Sociālais fonds, Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai, Eiropas Zivsaimniecības fonds.